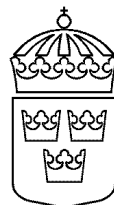

Försvarsutskottets yttrande

1996/97:FöU4y

1997 års ekonomiska vårproposition

1996/97
FöU4y

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett samtliga utskott tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 1996/97:150 *1997 års ekonomiska vårproposition* jämte motioner, i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Regeringen föreslår riksdagsbeslut som rör *tre* områden vilka berör försvarsutskottets beredningsområde.

1. Att riksdagen för budgetåret 1997 skall fastställa avgiftsuttag för el- och teleberedskapsavgifter, bemyndiga regeringen att för åren 1997–2001 ikläda staten ekonomiska förpliktelser avseende elberedskapsåtgärder samt att godkänna nya anslagsbelopp för funktionerna Energiförsörjning och Telekommunikationer och en därav reviderad ram för utgiftsområde 6 Totalförsvaret under innevarande budgetår (hemställan nr 33–35 och 68).

2. Att riksdagen godkänner att vissa försvarsfastigheter förs över till ett av staten ägt aktiebolag (hemställan nr 29–31).

3. Att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen på utgiftsområden under åren 1998–2000 som riktlinjer för regeringens budgetarbete (hemställan nr 6).

Budgetåret 1997

Regeringen

Regeringen har lämnat förslag till *anslagsökningar inom vissa funktioner inom det civila försvaret*.

Regeringen har i proposition (1996/97:61) Översyn av telelagen m.m. bedömt det som rimligt att teleoperatörerna bidrar till finansiering av de åtgärder som behövs för att skydda det allmänna fasta telenätet mot sabotage och terroristangrepp i fred. Under förutsättning av riksdagens godkännande kommer dessa åtgärder att finansieras av en offentligrättsligt reglerad avgift som kommer att tas ut av vissa teleoperatörer. Regeringen bedömer att det sammanlagda avgiftsuttaget under 1997 bör uppgå till 50 miljoner kronor. Ramanslagsbeloppet bör därför under innevarande budgetår räknas upp med 50 miljoner kronor från 152 886 000 kr till 202 886 000 kr.

Regeringen har även nyligen i proposition 1996/97:86 föreslagit nya regler för elberedskapen. Bland annat föreslås att en särskild elberedskapsavgift skall införas och betalas av innehavare av nätkoncession för att finansiera

nödvändiga elberedskapsåtgärder. Under förutsättning att riksdagen godkänner förslaget föreslår regeringen att avgiftsuttaget under 1997 beräknas till 100 miljoner kronor. Ramanslaget B 10 Funktionen Energiförsörjning bör därför räknas upp med 100 miljoner kronor från 27 612 000 kr till 127 612 000 kr.

Eftersom två ramanslag räknas upp med sammanlagt 150 miljoner kronor bör ramen för utgiftsområde 6 Totalförsvaret räknas upp med motsvarande belopp under budgetåret 1997.

Regeringen framhåller att elberedskapen bör kunna planeras långsiktigt. Därför bör riksdagen bemyndiga regeringen att medge Svenska kraftnät att under budgetåret 1997 besluta om sådana åtgärder som innebär åtaganden under en femårsperiod. Åtagandena bör uppgå till högst 100 miljoner kronor under 1997 och till högst 50 miljoner kronor för vart och ett av åren 1998–2001.

Regeringen redovisar vidare att den avser att under innevarande budgetår besluta om att till statsbudgetens inkomstsida engångsvis *inleverera vissa likvida medel* om sammanlagt 800 miljoner kronor.

Regeringen avser sålunda att reducera kassabehållningen med 200 miljoner kronor för FMV:s s.k. avräkningskonton för reservmateriel och drivmedel. Vidare avses det ingående saldot på Försvarets räntekonto i Riksgäldskontoret reduceras med 600 miljoner kronor. Något godkännande av riksdagen avseende dessa åtgärder begärs inte av regeringen.

Motionen

I motion 1996/97:Fi57 av Arne Andersson m.fl. (m – kommitté) framhålls i yrkande 1 att det finns starka motiv att minska saldot på Försvarets räntekonto i Riksgäldskontoret eftersom Försvaret inte skall vara mer likvid än vad som behövs för att genomföra verksamheten. Däremot motsätter sig motionärerna minskningen av kassabehållningen för reservmateriel och drivmedel. Indragningen på 200 miljoner kronor ger visserligen ingen omedelbar negativ effekt, men kommer att synliggöras då övningsverksamheten ökar i omfattning i förhållande till dagens låga nivå. Motionärerna pekar vidare på behovet av anskaffning av reservmateriel bl.a. som följd av materielförslitningen av utlandsstyrkans verksamhet i Bosnien. Det saknas enligt motionärerna således utrymme för besparingar inom detta område. Eftersom indragningen av de 200 miljonerna kommer att resultera i motsvarande verksamhetsbegränsning, bör den inte genomföras (yrkande 1).

Försvarsutskottet

I 1996 års försvarsbeslut (prop. 1996/97:4, FöU1, rskr. 109–112) framhöll riksdagen den stora betydelse som bl.a. funktionerna *Energiförsörjning och Telekommunikationer* har för den civila försvarsberedskapen – inte bara under säkerhetspolitiska kriser utan även för samhällets förmåga att förebygga och bemästra svåra påfrestningar i fred. Försvarsbeslutet förutsatte att nya finansieringssystem skulle utarbetas för nödvändiga satsningar inom el-

och teleområdena. Regeringen har därför lagt fram förslag med detta syfte. Finansieringssystemen bygger på att vissa teleoperatörer och innehavare av nätkoncessioner skall betala offentligträttsligt reglerade avgifter som skall bestämmas av riksdagen.

Under förutsättning av riksdagens godkännande av finansieringsförslagen förordar nu regeringen att avgifterna för beredskapsåtgärder inom telekommunikationsområdet bestäms till 50 miljoner kronor under 1997 och för åtgärder inom elområdet till 100 miljoner kronor.

Utskottet anser att regeringens förslag ligger helt i linje med intentionerna i försvarsbeslutet 1996. Utskottet anser vidare, i likhet med regeringen, att avgifterna skall bruttobudgeteras, dvs. att avgifterna skall inbetalas till statsbudgetens inkomstsida och motsvaras av anslag på statsbudgetens utgiftsida. Detta är i enlighet med den nya lagen om statsbudgeten.

Utskottet anser sålunda att riksdagen bör godkänna förslagen att räkna upp ramanslagen till funktionerna Energiförsörjning och Telekommunikationer och en därav följande uppräknig av ramen för utgiftsområde 6 Totalförvar. Det begärda beställningsbemyndigandena för åtgärder inom elområdet bör även beviljas.

Försvarsutskottet tillstyrker därför att riksdagen godkänner vad regeringen anfört i hemställan nr 33–35 och i hemställan nr 68 i vad avser utgiftsområde 6 Totalförvar.

När det gäller frågan om *indragning av 800 miljoner kronor i likvida medel* har regeringen har – formellt sett – inte begärt något godkännande från riksdagens sida.

Enligt vad utskottet inhämtat överstiger den kassabehållning som för närvarande finns på Försvarsmaktens räntekonto i Riksgäldskontoret dess anslagssparande. Något behov av överlikviditet finns inte, varför det är motiverat att vidta den åtgärd som regeringen aviserat. Även åtgärden att reducera kassabehållningarna på FMV:s avräkningskonton för reservmateriel och drivmedel ligger enligt utskottets mening inom ramen för regeringens beslutsbefogenheter.

Regeringens avsikt att dra in likviditet om 800 miljoner kronor bör sålunda inte föranleda något särskilt beslut av riksdagen. Om reduceringarna leder till de konsekvenser som framhålls i motion 1996/97:Fi57 (m-kommitté) yrkande 1, och när de i så fall uppstår, kan inte utskottet nu överblicka. Motion 1996/97:Fi57, yrkande 1, bör som följd härav inte bifallas av riksdagen.

Försvarsfastigheter

Regeringen

Riksdagen har i december 1996 beslutat (bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:109) att ett stort antal staber och förband i Försvarsmaktens grundorganisation skall läggas ned. Avvecklingen av förband med tillhörande kasern- och utbildningsetablissemang skall påbörjas snarast och slutföras så snabbt som möjligt. Byggnadernas yta uppskattas till ca 775 000 kvadratmeter och marken till ca 9 315 hektar. Härutöver kan det finnas fastigheter som ännu inte är sålda eller avvecklade som följd av tidigare riksdagsbeslut.

Regeringen anser att det bör skapas förutsättningar för en *utveckling* av nämnda etablissemangs fastighetsbestånd, byggnader och mark. Regeringen bedömer att det borde finnas förutsättningar att öka värdet på fastigheterna mer än vad kostnaderna blir för att utveckla dem. Därför bör det skapas ett aktiebolag för att utveckla och anpassa de aktuella försvarsfastigheterna till andra affärsmässigt bärkraftiga enheter. Ändamålet med bolaget skall vara att i samarbete med kommuner och näringsliv utveckla och förädla fastigheterna för att slutligen sälja dem på kommersiella villkor.

Fortifikationsverkets nuvarande avvecklingsverksamhet bygger på avyttring på affärsmässiga villkor av lokaler i *befintligt skick*. Denna verksamhet skiljer sig enligt regeringen väsentligt från ett tänkt uppdrag att utveckla fastighetsbeståndet. Starka skäl talar därför för att lägga ansvaret för verksamheten i ett för ändamålet lämpligt statligt bolag. För att säkerställa en finansiell uthållighet bör bolaget inordnas i en större fastighetskoncern. Regeringen hemställer därför om riksdagens bemyndigande att få överlåta försvarsfastigheterna till ett av staten ägt aktiebolag samt att i övrigt få vidta de åtgärder som behövs för att bilda ett sådant bolag (hemställan nr 29–31).

Motionen

I motion 1996/97:Fi54 av Lars Tobisson m.fl. (m-kommitté) ställer sig motionärerna i yrkande 2 bakom regeringens förslag att övertaliga försvarsfastigheter förs över till ett utvecklingsbolag. Utvecklingen av de tidigare försvarsfastigheterna kräver speciell kompetens och finansiell uppbackning om de skall kunna nyttiggöras för andra ändamål. Det är dock angeläget att fastigheterna inte förs in i bolaget med ett bokfört värde som avsevärt överstiger uppskattat marknadsvärde. Nedskrivningen bör därför ske innan det nybildade bolaget blir ett dotterbolag till Vasakronan, vilket riksdagen bör ge regeringen till känna.

Försvarsutskottet

Riksdagen har – efter förslag av regeringen – i 1996 års försvarsbeslut (bet. 1996/97:FöU1 s. 142) tagit ställning till riktlinjer för avvecklingen av mark, anläggningar och lokaler som en följd av reduceringen av Försvarsmaktens grund- och krigsorganisation. Utskottet konstaterar att regeringens förslag i den ekonomiska vårpropositionen innebär en annan inriktning jämfört med nu gällande beslut.

Regeringen pekar bl.a. på möjligheterna att skapa affärscentrum, kontorskomplex och studentbostäder inom de områden som Försvarsmakten i framtiden inte behöver. Med rätt kompetens och resurser anser utskottet att det bör finnas förutsättningar att utveckla och anpassa ett betydande antal etablissemang som numera inte behövs inom försvaret till affärsmässigt bärkraftiga enheter.

En sådan inriktning har ett helt annat synsätt för fastighetsavvecklingen än den som låg till grund för försvarsbeslutet. Utskottet delar regeringens och motionärernas gemensamma bedömning att förutsättningarna för att driva en

sådan verksamhet sannolikt är avgjort bättre i en annan organisation än inom Fortifikationsverket.

Genom att föra över ägandet av de utvecklingsbara fastigheterna till ett aktiebolag – inordnat i en större fastighetskoncern – skapas affärsmässiga incitament, kompetens och finansiell uthållighet. Regeringens förslag bör därför tillstyrkas av utskottet.

Motionärerna pekar på behovet av att skriva ned fastigheternas värde innan de förs över till ett bolag i Vasakronankoncernen. I propositionen framhåller regeringen att fastigheterna för närvarande med all sannolikhet har ett bokfört värde som överstiger marknadsvärdet och att en nedskrivning av fastigheternas värde med största sannolikhet kommer att behöva göras.

Utskottet har principiellt inget att invända mot ett sådant synsätt, men enligt utskottets mening bör regeringen få besluta om dessa frågor inom ramen för de bemyndiganden som regeringen begär i hemställan nr 29–31. Något särskilt tillkännagivande behövs därför inte. Motion Fi54 yrkande 2 (i denna del) behöver därför inte bifallas av riksdagen.

En av hörnstenarna i 1996 års försvarsbeslut är totalförsvarets förmåga till anpassning. Försvarsmaktens – i synnerhet arméstridskrafternas – behov av övnings- och skjutfält kan i ett forcerat återtagningsskede bli betydande. Utskottet bedömer att statens framtida möjligheter att anskaffa ytterligare mark till övnings- och skjutfält är små. Därför är det angeläget att regeringen och myndigheterna noggrant överväger Försvarsmaktens långsiktiga behov av större övnings- och skjutfält i ett återtagningsskede, inför besluten om vilket fastighetsbestånd som skall föras över från Fortifikationsverket till det föreslagna aktiebolaget.

Mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner vad regeringen anfört i hemställan nr 29–31.

Utgiftsramar för 1998–2000

Regeringen

Regeringen har beräknat ramen för utgiftsområde 6 Totalförsvaret för budgetåren

- 1998 till 41 129 miljoner kronor
- 1999 till 43 662 miljoner kronor
- 2001 till 45 313 miljoner kronor

Regeringen har därvid räknat med besparingar om sammanlagt 150 miljoner kronor under 1998 och sammanlagt 200 miljoner kronor fr.o.m. 1999, dels genom att ställa ökade effektivitetskrav på Försvarsdepartementets myndigheter med 50 respektive 100 miljoner per år, dels genom en neddragning av medlen till den fredsfrämjande verksamheten med 100 miljoner per år.

Övriga beloppsmässiga förändringar beror i allt väsentligt på nya antaganden om pris- och löneutvecklingen för förvaltningskostnaderna samt ändrade finansierings- och budgeteringsprinciper inom vissa delar av det civila försvaret.

Moderata samlingspartiet och *Kristdemokraterna* föreslår i sina partimotioner högre utgifter än regeringen. *Folkpartiet liberalerna* föreslår samma utgiftsram som regeringen. *Vänsterpartiet* och *Miljöpartiet de gröna* föreslår lägre utgifter till totalförsvaret än regeringen.

Förslagen kan sammanfattas sålunda i förhållande till regeringens (mkr):

	<u>1998</u>	<u>1999</u>	<u>2000</u>
(m)	+ 2 275	+ 3 577	+ 3 193
(fp)	0	0	0
(v)	- 560	-	-
(mp)	- 2 400	- 3 000	- 6 300
(kd)	+ 170	+ 220	+ 220

Moderata samlingspartiet anser i sin partimotion Fi42 att inriktningen i 1992 års försvarsbeslut bör fullföljas. Anslagsnivån måste därför höjas för att fullfölja moderniseringen av försvaret och ge utrymme för fler kvalificerade förband. Förslaget om civila beredskapsstyrkor bemannade med pliktpersonal bör avvisas. Att flytta resurserna för den internationella fredsfrämjande verksamheten från utgiftsområde 7 till detta utgiftsområde bryter mot en överenskommelse i riksdagen. Detta riskerar att på sikt urholka resurserna som skall användas för att försvara Sverige. Därför bör 472 miljoner kronor överföras till utgiftsområde 7.

Folkpartiet liberalerna föreslår i sin partimotion Fi43 samma ram för utgiftsområdet som regeringen.

Vänsterpartiet framhåller i sin partimotion Fi44 att de, i likhet med regeringen, anser att Sveriges säkerhetspolitiska miljö inte i något väsentligt avseende har förändrats sedan försvarsbeslutet i december 1996. Tidigare framförda förslag till minskningar av resurserna till Försvarsmakten kvarstår. Vänsterpartiet tar inte nu ställning till preliminär utgiftsnivå för åren 1999 och 2000.

Miljöpartiet de grönas vision är i partimotion Fi45 (yrkande 43) en global militär nedrustning. I stället för att satsa oändliga summor på inköp av militära vapen vill man investera i säkerhet bl.a. genom insatser för en förbättrad miljö och genom att bekämpa fattigdom, vattenbrist samt för att förhindra social misär. Försvarsmakten bör därför få i uppdrag att utforma ett militärt försvar med fyra flygflottiljer och sex mekaniserade brigader. Kustbevakningen får ökade uppgifter till följd av EU-medlemskapet. Det är viktigt att den icke-militära bevakningen av vår gränser fungerar tillfredsställande. Därför bör Kustbevakningen ges ökade anslag till mer personal för att kunna utnyttja fartygen effektivare, inte minst i miljöskyddsarbetet. Miljöpartiet avvisar regeringens förslag att skära ned 100 miljoner för den fredsfrämjande verksamheten. Även om situationen i f.d. Jugoslavien stabiliseras måste Sverige, som medlem av FN:s säkerhetsråd, ha en hög beredskap för akuta insatser om sådan blir nödvändiga.

Kristdemokraterna avstyrker i partimotion Fi46 de aviserade besparingarna 1998 om 150 miljoner och med 200 miljoner fr.o.m. 1999 som bl.a. inne-

bär en neddragning på de internationella fredsfrämjande insatserna. Fredsfrämjande insatser är numera en av totalförsvarets huvuduppgifter. Genom skapandet av ett internationellt kommando och en snabbinsatsstyrka måste vi och omvärlden utgå från att krav på svensk medverkan kan öka. Vidare vill Kristdemokraterna tillföra resurser till Kustbevakningen för att tillgodose de ökade krav på övervakning som ställs genom Sveriges medlemskap i EU.

I motion 1996/97:Fi57 av Arne Andersson m.fl. (m – kommitté) (yrkande 2) är motionärerna inte främmande för att det skulle kunna gå att göra ytterligare rationaliseringsvinster inom försvaret. De vinster som förutsätts inom stödmyndigheterna som t.ex. FMV och FOA är dock i huvudsak intecknade. ”Ökande effektivitetskrav” saknar därför täckning i verkligheten. Regeringens besparingskrav kommer att innebära en uppenbar risk för kännbara verksamhetsneddragningar. Därför bör förslagen avvisas.

Motionärerna pekar på att regeringen förutsatt att inga ytterligare krav ställs på svensk medverkan i den internationella fredsfrämjande verksamheten. Ett sådant antagande vilar dock på mycket svag grund. Fromma förhoppningar bör inte ligga till grund för beslut i frågan. Den fredsfrämjande verksamheten har kontinuerligt minskat under senare år trots den ambitionshöjning som försvarsbesluten 1995 och 1996 innebar och trots att detta deltagande numera är en av huvuduppgifterna för totalförsvaret. Med regeringens förslag kommer verksamheten att ligga på den lägsta nivån sedan 1955. Regeringen sänker ambitionsnivån och sänder en signal av snålhet och ovilja till omvärlden. Riksdagen bör därför även i denna del avvisa förslaget.

Försvarsutskottet

Utskottet behandlar inledningsvis frågan om möjligheterna att åstadkomma *besparingar genom ökade effektivitetskrav* inom Försvarsdepartementets myndigheter. Enligt vad utskottet inhämtat tar regeringen främst sikte på de s.k. stödmyndigheterna, vilka arbetar utifrån uppdrag från främst Försvarsmakten – men även i viss utsträckning från andra myndigheter inom totalförsvaret. Till denna kategori hör bl. a. Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets forskningsanstalt, Flygtekniska försöksanstalten samt Försvarshögskolan. Verksamheten vid dessa myndigheter är till största delen avgiftsfinansierad.

Gemensamt är att de främst ger stöd till Försvarsmakten. Tidigare var det riksdagen som anvisade medel till dem och deras verksamhet. Besluten om inriktning och omfattning av stödmyndigheters verksamhet har flyttats från riksdagen och regeringen till dem som lämnar uppdrag. Försvarsmakten är dessa myndigheters huvudsakliga uppdragsgivare.

Förutsättningar för Försvarsmakten att beställa tjänster eller lägga ut uppdrag till *andra instanser* är – åtminstone på kort sikt – i realiteten ytterst begränsade. Det råder således ett ömsesidigt monopolliknande förhållande mellan Försvarsmakten och stödmyndigheterna. Enligt utskottets mening befrämjas inte effektivitet, rationalitet, kostnadsjakt och en kontinuerlig omprövning av verksamheten av monopolliknande förhållanden.

Utskottet har tidigare konstaterat att möjligheten till insyn i verksamheten vid myndigheter som finansieras och får sina uppdrag av främst Försvars-

makten i betydande grad har minskat jämfört med tidigare ordning. Överblicken över och insynen i respektive myndighets totala verksamhet, resurser och finansiering vid de intäktsfinansierade myndigheterna behöver förbättras, inte minst för att kunna bedöma hur kostnadseffektivitet och produktivitet utvecklas. Det är angeläget att en sådan insyn skapas även för Försvarsmakten som huvudbeställare av uppdrag och tjänster.

Utskottet vill i sammanhanget peka på att all personal inom Försvarsmaktens fastighetsdrift inom kort förs över till Fortifikationsverket samtidigt som det fastighetsbestånd som Fortifikationsverket skall förvalta reduceras högst avsevärt. Genom att ansvaret för avvecklingsetablissemang förs över till ett statligt aktiebolag kan verkets ansvar och resurser koncentreras. Därigenom skapas förutsättningar för fortsatta rationaliseringar inom fastighetsförvaltningens område.

Utskottet bedömer därför att det – sammantaget sett – dock borde finnas förutsättningar till ytterligare effektivitetsvinster främst hos de avgiftsfinansierade stödmyndigheterna i den omfattning som regeringen har aviserat.

När det gäller de förslag om *ökade resurser till Kustbevakningen* som Miljöpartiet och Kristdemokraterna har aktualiserat, erinrar utskottet om att Kustbevakningen på regeringens uppdrag har utrett behovet av och lämnat förslag till de åtgärder som erfordras bl.a. genom EU-medlemskapet. Frågan om Kustbevakningens resurser till följd av EU-medlemskapet men även av Schengensamarbetet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det är utskottets mening att regeringen bör pröva behovet och avväga eventuella resurstillskott mot andra angelägna behov i det fortsatta budgetarbetet och återkomma med sitt ställningstagande i höstens budgetförslag. Något uttalande från riksdagens sida – enligt Miljöpartiets och Kristdemokraternas förslag – behövs därför inte nu.

Utskottet går därmed över till att behandla den reduktion av resurserna till de fredsfrämjande truppinsatserna som regeringen aviserat. Regeringen räknar med att under år 1998 reducera anslaget med 100 miljoner kronor jämfört med de 472 miljoner kronor som finns uppförda på innevarande års budget. Huvudparten av utgifterna går åt för att finansiera Sveriges medverkan i SFOR i Bosnien-Hercegovina, som för närvarande uppgår till ca 510 man. Med de nu aviserade resurserna kan Sveriges bidrag – enligt vad utskottet inhämtat – fr.o.m. sommaren 1998 uppgå endast till ca 150 man.

Enligt vad utskottet erfarit bygger regeringens förslag på en ren beräkning av de utgifter som behövs för att fullfölja de nu aktuella åtagandena och är på intet sätt ett uttryck för Sveriges ambitioner. Utskottet noterar vidare i sammanhanget att det t.ex. inte finns avsatt något ekonomiskt utrymme för fredsfrämjande truppinsatser genom den snabbinsatsstyrka som, enligt 1996 års försvarsbeslut, skall kunna sättas in med särskilt kort varsel.

Behov och omfattning av svenska fredsfrämjande insatser fr.o.m. sommaren 1998, då Daytonöverenskommelsen löper ut, är givetvis svårbedömbara. Fortsatt medverkan i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser ligger emellertid helt i linje med riksdagens beslut om att detta är en av Försvarsmaktens huvuduppgifter.

Utskottet förutsätter att regeringen, om behov uppkommer av Sveriges medverkan i internationella fredsfrämjande insatser av större omfattning än vad som ryms inom föreliggande budgetförslag, i en särskild proposition återkommer till riksdagen med förslag om motsvarande förstärkning av utgiftsområdet. Pengar för att fullfölja åtagandet att – i samarbete med andra länder – ställa en snabbinsatsstyrka till FN:s förfogande bör dock, enligt utskottets mening, anvisas inom ordinarie budgetram. Det är enligt utskottets mening angeläget att undvika omavvägningar inom utgiftsområdet under pågående verksamhetsår.

Utskottet anser sammanfattningsvis att riksdagen – med utgångspunkt i vad utskottet nu anfört – bör tillstyrka den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområdet. De motioner som förordar högre eller lägre nivåer bör därför avslås av riksdagen.

Stockholm den 15 maj 1997

På försvarsutskottets vägnar

Sven Lundberg

I beslutet har deltagit: Sven Lundberg (s), Iréne Vestlund (s), Henrik Landerholm (m), Anders Svärd (c), Ola Rask (s), My Persson (m), Lennart Rohdin (fp), Birgitta Gidblom (s), Jan Jennehag (v), Håkan Juholt (s), Olle Lindström (m), Annika Nordgren (mp), Åke Carnerö (kd), Jörgen Persson (s), Ulf Kero (s), Rolf Gunnarsson (m) och Ingibjörg Sigurdsdóttir (s).

Avvikande meningar

Henrik Landerholm, My Persson, Olle Lindström och Rolf Gunnarsson (alla m) anför:

I föreliggande yttrande till finansutskottet har försvarsutskottets majoritet valt att inte ta någon hänsyn till de argument som framförs i motion 1996/97:52 avseende likviditetsindragningar respektive innehållet i de preliminära utgiftsramar som regeringen föreslagit i sin proposition.

Enligt vår mening är den del av likviditetsindragningen som hänför sig till reservdelar och drivmedel obefogad och skadlig. Indragningen på 200 miljoner kronor ger visserligen ingen omedelbar negativ effekt. Denna visar sig först senare då övningsverksamheten når en sådan nivå att kostnaderna synliggörs.

Redan i dagsläget råder brist på reservdelar. Indragningen gör att denna brist till viss del kan bli bestående eller i värsta fall förvärras. Den viktiga

verksamheten i Bosnien är ett exempel på materielförlitning som orsakat ett stort förnyelsebehov, ett behov som beräknats till uppemot miljardbelopp. Detta accentuerar nyanskaffningsbehovet av bl.a. reservdelar. Således saknas utrymme för besparingar på detta område.

Avseende regeringens förslag till utgiftsramar vidhåller vi den inställning som framförs i vår partimotion Fi42. Utgiftsområde 6 bör ges ramar som möjliggör fullföljandet av huvudinriktningen i 1992 års försvarsbeslut.

Alldeles oavsett denna övergripande synpunkt finns anledning att vända sig mot de resonemang som förs i propositionen och som tillåts passera i utskottets yttrande till finansutskottet. De besparingar på slutligen 300 miljoner kronor per år som avses genomföras på utgiftsområde 6 riskerar att allvarligt drabba försvarets förmåga. Särskilt den del av anslagsminskningen som avses göras genom rationaliseringsvinster och ”ökade effektivitetskrav” saknar enligt vår mening grund. Den schablonmässiga besparingspotential som regeringen anger är i huvudsak redan intecknad i den hårt ansträngda planering som Försvarsmakten har under den närmaste femårsperioden.

Enligt 1998 års försvarsmaktsplan innebär redan nuvarande ekonomiska ramar att 300–500 miljoner kronor per år fattas för att klara ambitionsnivån i riksdagsbeslutet. Till detta vill regeringen alltså föra ytterligare 300 miljoner kronor årligen i anslagsminskning. Det är orimligt. Bara sex månader efter försvarsbeslutet tycks nu regeringen i praktiken vara beredd att ge upp den låga ambitionsnivå som fanns i försvarsbeslutet den 13 december.

Vad gäller möjligheterna att minska anslaget till fredsfrämjande operationer kan detta självfallet inte uteslutas. Verksamhetens kostnader är ju till stor del behovsstyrda. Vi har i motion 1996/97:42 föreslagit att minskningen av anslaget från 472 miljoner kronor 1998 till 372 miljoner kronor avvisas, eftersom den styrka som på denna anslagsnivå kan hållas utomlands fr.o.m. sommaren 1998 endast kan uppgå till ca 150 man. Det är inte en realistisk omfattning på Sveriges internationella engagemang, särskilt inte sett i ljuset av att deltagande i internationell verksamhet numera är en av totalförsvarets huvuduppgifter. Sålunda borde försvarsutskottet i sitt yttrande förordat en höjning av anslaget A 2 samt initierat en återgång till den ordning som rådde då detta anslag sorterade under Utrikesdepartementet. Anslaget bör sålunda flyttas från Utgiftsområde 6 Totalförsvaret till Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Vad gäller utskottets tydliga markering i frågan om förväntat behov av internationella insatser välkomnar vi den del av yttrandet som förutsätter att regeringen återkommer med proposition till riksdagen med förslag om förstärkning av utgiftsområdet om behov uppkommer av Sveriges medverkan i större omfattning än vad som ryms inom budgetförslaget för 1998. Samma resonemang är tillämpligt även om riksdagen beslutar att bifalla vårt förslag till högre anslag.

I utskottets yttrande framförs också synpunkten att medel för snabbinsatsstyrkan bör anvisas inom ordinarie budget. Enligt vår uppfattning är uppsättningen av styrkan och dess beredskap finansierad inom de anslag som Försvarsmakten disponerar. Vi vill inte vända oss mot en ordning där även ett fullföljande av åtagandet mot FN anvisas inom ordinarie budgetram förutsatt att regeringens förslag täcker det ökade medelsbehov som kan beräknas

uppkomma. Det är självfallet mycket angeläget att undvika omavvägningar inom utgiftsområdet under pågående verksamhetsår.

1996/97:FöU4y

Lennart Rohdin (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna ställde sig vid riksdagens beslut i december 1996 bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för försvarsbeslutsperioden 1997–2001, varför vi kan ställa oss bakom regeringens förslag för åren 1998–2000 avseende utgiftsområde 6.

I samband med beslutet om försvarspolitik för perioden 1997–2001 föreslog Folkpartiet liberalerna en i väsentliga delar annorlunda inriktning av det framtida försvaret inom den beslutade ekonomiska ramen. Vi vidhåller denna uppfattning och får anledning att återkomma i dessa delar i samband med budgetbehandlingen för budgetåret 1998.

Vad gäller fredsfrämjande insatser, har Folkpartiet liberalerna i samband med att riksdagen i december 1996 behandlade frågan om deltagande i SFOR-insatsen i Bosnien-Hercegovina framhållit, att vi förutsätter att svenskt deltagande i fredsfrämjande truppinsatser, när så är erforderligt, inte bör begränsas av formella budgetrestriktioner. I sådana fall förutsätter vi, att regeringen återkommer till riksdagen för erforderliga beslut.

Jan Jennehag (v) anför:

De säkerhetspolitiska grunderna för 1996 års försvarsbeslut gäller i allt väsentligt även i dag. De förslag till minskningar av Försvarsmakten som Vänsterpartiet då föreslog kvarstår. Jag anser att utgiftsramen för 1998 bör vara 560 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår.

Annika Nordgren (mp) anför:

Min vision är en global militär nedrustning. Vi får inte acceptera att oändliga summor satsas på militära försvar och rustning runt om i världen, när samtidigt de gemensamma resurserna krävs för att lösa bl.a. miljöproblem, fattigdom och social misär. Avskräckning som metod för att hålla krig borta bygger på att en nedrustning aldrig kan ske. Ett lands försök att öka den egna säkerheten genom militära investeringar följs ofta av en motsvarande satsning i omvärlden. Detta får till följd att försöken att uppnå en ökad säkerhet mot militära hot blir tvärt emot vad det är tänkt. För en hög kostnad blir inte säkerheten bättre, kanske rent av sämre.

Begreppet säkerhetspolitik, i teori och praktik, måste definieras genom investeringar i verklig och långsiktig säkerhet.

Jag förordar en besparing på 2,4 miljarder kronor mer än utskottsmajoriteten inom totalförsvarets område för budgetåret 1998, 3 miljarder kronor mer 1999 och 6,3 miljarder mer för år 2000. Hela besparingen hämtas från det militära försvaret, anslaget A 1. Försvarsmakten. Försvarsmakten bör få i uppdrag att utforma ett militärt förslag med fyra flygflottiljer och sex mekaniserade brigader.

Kustbevakningen hör till de myndigheter som får en utökad verksamhet till följd av EU-medlemskapet. Det är av yttersta vikt att den icke-militära bevakningen av våra gränser fungerar tillfredsställande. Jag anser att kustbevakningens fartyg skall utnyttjas i så hög grad som möjligt, inte minst i miljöskyddsarbetet. Det är därför viktigt att medel tillskjuts så att personal kan anställas.

Jag avvisar den besparing på 100 miljoner kronor som utskottsmajoriteten vill genomföra på fredsbevarande verksamhet. Utskottet har skärpt upp skrivningarna i jämförelse med regeringens proposition, men fortfarande måste regeringen återkomma till riksdagen om ambitionen på det fredsbevarande området skall kunna höjas. Detta anser jag är otillfredsställande. Signalen denna föreslagna besparing skickar till omvärlden står i strid med regeringens retorik, t.ex. i samband med valet till FN:s säkerhetsråd, beträffande ambitionsnivån på de internationella insatserna.

Åke Carnerö (kd) anför:

Kristdemokraterna avstyrker de föreslagna besparingarna 1998 på 150 miljoner kronor och sammanlagt 200 miljoner kronor från och med 1999 som bland annat innebär neddragningar på den fredsfrämjande verksamheten.

Fredsfrämjande verksamhet är numera en av totalförsvarets huvuduppgifter, och när vi nu organiserar ett internationellt kommando och en snabbinsatsstyrka måste vi utgå ifrån att kraven på svensk medverkan vid internationella insatser kan öka.

Vi vill också tillföra Kustbevakningen ytterligare 20 miljoner kronor för att tillgodose de ökade krav på övervakning som ställs genom vårt medlemskap i Europeiska unionen.

Till finansutskottet.....	1
Budgetåret 1997.....	1
Försvarsfastigheter.....	3
Utgiftsramar för 1998–2000.....	5
Avvikande meningar.....	9